

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně: **M. Š.**, zast. JUDr. Lubošem Peterkou, advokátem, se sídlem Náchod, Běloveská 1674, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Praha 5, Křížová 25, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 3. 2005, č. j. 32 Cad 50/2004 – 29,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 3. 2005, č. j. 32 Cad 50/2004 – 29, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 19. 4. 2004, č. X zamítla žalovaná žádost žalobkyně o plný invalidní důchod pro nesplnění podmínek ustanovení § 39 zákona č. 155/1995 Sb. (o důchodovém pojištění) v platném znění s odůvodněním, že podle posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení v Náchodě ze dne 14. 11. 2003 se sice stěžovatelka stala plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) uvedeného zákona od 14. 11. 2003, avšak nesplnila podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na požadovaný důchod, která u pojištěnců ve věku nad 28 let činí 5 roků a zjišťuje se z období posledních deseti roků počítaných zpět před vznikem plné (nebo částečné) invalidity. V takto vymezeném rozhodném období před vznikem plné invalidity, tj. v případě žalobkyně od 14. 11. 1993 do 13. 11. 2003 získala tato pouze 2 roky a 304 dnů pojištění.

Žalobkyně toto rozhodnutí napadla u Krajského soudu v Hradci Králové žalobou, v níž namítala, že před vznikem plné invalidity byla částečně invalidní a pobírala částečný

invalidní důchod. V roce 1995 se „nechala zaregistrovat“ na Úřadu práce v Náchodě, který však její registraci po půl roce ukončil, aniž by ji o této skutečnosti informoval. Nebylo vinou žalobkyně, že vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu pro ni nebyla žádná práce. Vyslovila přesvědčení, že k pochybení došlo vinou Úřadu práce v Náchodě. Navíc zpochybňovala správnost zákonné úpravy, která při zjištění plné invalidity vyžaduje ještě podmínku „nějakého pitomého pojištění“. V doplňku žaloby pak uvedla, že ukončila pracovní poměr ke dni 30. 4. 1995 u obchodní firmy C. H. a poté se přihlásila jako uchazečka o zaměstnání u Úřadu práce v Náchodě, kde byla v evidenci po dobu 6 měsíců. Po této době nastoupila k soukromému podnikateli panu Š., kde pracovala po dobu jednoho roku, avšak on ji nepřihlásil jako svého zaměstnance a nehradil za ni pojištění. Připustila, že v rozhodném období nebyla pojištěna po dobu alespoň pěti roků. Nesprávnost rozhodnutí však spatřovala v tom, že s ohledem na svůj zdravotní stav se stala plně invalidní již v roce 2000 a nikoliv až v roce 2003, takže rozhodným obdobím je období od roku 1990 do roku 2000, přičemž v takto vymezené době podmínku pěti let pojištění splnila. Navrhovala, aby byl vypracován revizní znalecký posudek se zaměřením na otázku data vzniku invalidity. Současně navrhovala, aby soud zrušil rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové v souladu s ustanovením § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, požádal Posudkovou komisi Ministerstva práce a sociálních věcí s pracovištěm v Hradci Králové o vypracování posudku o zdravotním stavu a pracovní schopnosti žalobkyně, zaměřeném především ke stanovení data vzniku plné invalidity. Uvedená posudková komise v posudku ze dne 15. 12. 2004 dospěla k závěru, že stěžovatelka je pro svůj dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, podmíněný především aktivním kloubním hostcem III. třídy a bolestmi zad, plně invalidní ve smyslu ustanovení § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla její schopnost soustavné výdělečné činnosti o 70 %. Vznik invalidity stanovila na 27. 10. 2003 – den vydání revmatologického nálezu.

Krajský soud v Hradci Králové kopii uvedeného posudku zaslal na vědomí žalobkyni spolu s poučením, že může vzít svoji žalobu zpět a za tím účelem použít současně soudem jí zasláný předtištěný formulář. Poučil ji též, že v takovém případě soud řízení zastaví v souladu s ustanovením § 47 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelka k výzvě soudu zaslala zpět předtištěný formulář, v němž doplnila své jméno, příjmení a adresu bydliště, jakož i datum podpisu. Současně připojila ručně psané podání, v němž popisuje vývoj svého zdravotního stavu a poukazuje na v pracovní anamnéze chybějící doby zaměstnání (pojištění) a dále též na to, že od 1. 1. 1997 pečovala o svého vážně nemocného manžela, přičemž „příspěvek na něho jí nebyl umožněn“. Dále uváděla, že od 1. 5. 1997 navíc začala pečovat o osobu blízkou – svoji matku, na kterou „jí příspěvek byl umožněn“. Přiložila kopii evidence na Úřadu práce v Náchodě, doklady o péči o manžela a matku a doklad o zrušení žaloby.

Napadeným usnesením ze dne 10. 3. 2005, č. j. 32 Cad 50/2004 – 29 krajský soud řízení o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 4. 2004, č. X zastavil podle § 47 písm. a) s. ř. s. s odůvodněním, že podáním doručeným soudu dne 1. 2. 2005 žalobkyně oznámila, že bere žalobu zpět. Současně vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Rozhodnutí bylo žalobkyni doručeno dne 18. 3. 2005.

V dopisu ze dne 23. 3. 2005, doručeném Krajskému soudu v Hradci Králové dne 25. 3. 2005, vyslovila žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) nesouhlas s uvedeným

rozhodnutím. Vytýkala soudu, že se drží jenom dvou věcí, tj. napadení rozhodnutí a nesplněné podmínky. Zdůraznila, že za svou nemoc nemůže a pokud by mohla pracovat, dávno by již pracovala. Vytýkala soudu, že její případ „smetl ze stolu a ještě ji donutil, aby z její strany bylo řízení zastaveno“. Připomněla, že do nepříznivé situace se dostala vinou Úřadu práce v Náchodě, který ji v roce 1995 měl informovat o možnosti další registrace.

Do protokolu sepsaném před Okresním soudem v Náchodě jako soudem dožádaným dne 28. 4. 2005 stěžovatelka uvedla, že žalobu nechtěla vzít zpět. Byla zmatená tím, že jí krajský soud zaslal předvyplněný formulář, což ji popletlo. Myslela si, že ho musí vrátit zpátky, aniž by si uvědomila důsledky tohoto počínání. Pokud by věděla, že se soud její věci již zabývat nebude, rozhodně by formulář nevracela. O tom svědčí skutečnost, že vedle toho zaslala soudu další dopis, v němž popsala své stanovisko. Myslí si, že bylo na krajském soudu, aby tento dopis posoudil v souvislosti se zasláným formulářem a eventuelně ji znovu vyzval k vyjádření, zda skutečně mínila vzít žalobu zpět. Uvedla dále, že proto trvá na podané žalobě, neboť chce, aby jí byl plný invalidní důchod přiznán. Z toho důvodu žádá, aby její podání ze dne 23. 3. 2005 bylo považováno za kasační stížnost proti napadenému rozhodnutí krajského soudu, které z uvedených důvodů pokládá za nezákonné. Po poučení soudu (Okresního soudu v Náchodě) o náležitostech kasační stížnosti, s důrazem na ustanovení § 105 odst. 2 a § 35 odst. 7 s. ř. s., požádala stěžovatelka o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti.

Usnesením ze dne 23. 5. 2005, č. j. 32 Cad 50/2004 – 39 soud naposledy uvedenému návrhu stěžovatelky vyhověl a pro řízení o kasační stížnosti ustanovil jejím zástupcem advokáta JUDr. Luboše Peterku, jehož vyzval, aby ve lhůtě jednoho měsíce ode dne doručení usnesení doplnil kasační stížnost o náležitosti uvedené v § 106 odst. 1 s. ř. s. a o důvody podle § 103 odst. 1 téhož právního předpisu s řádným odůvodněním.

V doplňku kasační stížnosti ze dne 27. 6. 2005 zástupce stěžovatelky zdůraznil, že sama žalovaná dopisem ze dne 24. 5. 2004 informovala stěžovatelku o možnosti navrhnout soudu provedení důkazu o počátku její plné invalidity posudkem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí. Krajský soud v Hradci Králové, poté co obdržel vyžádaný posudek od uvedené komise, vyzval stěžovatelku k vyjádření o pokračování v řízení, ačkoliv v uvedeném posudku nebyla posouzena náležitě otázka, od které doby je stěžovatelka vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu skutečně invalidní. Žalobkyně výzvu soudu nesprávně pochopila a zaslala mu omylem zpět návrh na zastavení řízení. Poté, co svůj omyl zjistila, vyslovila nesouhlas se zastavením řízení z důvodů, které vysvětlila do protokolu sepsaného před Okresním soudem v Náchodě, na který odkazuje. K věci samé pak vyslovuje své přesvědčení o vzniku plné invalidity v roce 2000, čímž se však posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí s pracovištěm v Hradci Králové v posudku ze dne 15. 12. 2004 nezabývala. Stěžovatelka navrhovala, aby Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Hradci Králové zrušil podle § 110 s. ř. s. z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. a věc vrátil uvedenému soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka popsala ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti. Ačkoliv stěžovatelka v kasační stížnosti kromě popsanych důvodů činí výslovný odkaz na ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s., lze z obsahu kasační stížnosti dovodit, že má na zřeteli důvod uvedený pod písm. e) téhož ustanovení, tj. nezákonnost rozhodnutí o zastavení řízení. Odkaz na důvody kasační stížnosti uvedené pod písm. b)

zmíněného ustanovení, není na místě za situace, kdy krajským soudem bylo řízení zastaveno v důsledku zpětvzetí žaloby stěžovatelkou a pro posouzení zákonnosti tohoto postupu je zcela bezvýznamné zkoumat vady řízení, před správním orgánem, na které pamatuje písm. b) citovaného zákonného ustanovení.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Stěžovatelka ve své kasační stížnosti a jejích doplňcích nezpochybnila skutečnost, že soudu vrátila zpět podepsaný, soudem předvyplněný, formulář o zpětvzetí žaloby, namítala však, že tomuto postupu soudu neporozuměla, neboť rozhodně žalobu vzít zpět nechtěla. Byla však zmatena tím, že jí krajský soud zaslal zmíněný předvyplněný formulář a domnívala se, že jej musí podepsaný vrátit zpět, aniž by si uvědomila následky svého počínání. Pokud by věděla, že za této situace se soud již její věci zabývat nebude, rozhodně by tento formulář nevracela. O tom svědčí, že vedle formuláře zaslala soudu další dopis, v němž popsala své negativní stanovisko k rozhodnutí žalované. Vyslovila přesvědčení, že zasláním formuláře byla soudem donucena k tomu „aby bylo z její strany řízení zastaveno“. V doplňku kasační stížnosti navíc uvedla, že soudem vyžádaný posudek Posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí v Hradci Králové ze dne 15. 12. 2004 obsahuje sice výrok, že k datu vydání napadeného rozhodnutí byla stěžovatelka plně invalidní podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu činil více než 66 %, avšak součástí výroku není náležité posouzení data vzniku stěžovatelčiny plné invalidity, ačkoliv především tato otázka byla důvodem vyžádání tohoto posudku.

Součástí soudního spisu je skutečně podání – předtištěný formulář – adresovaný Krajskému soudu v Hradci Králové, oddělení správního soudnictví. V předtištěném textu je uvedeno: „Obdržel(a) jsem posudek PK MPSV vyhotovený k mé žalobě proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení v Praze. Sděluji, že na dalším projednání žaloby v řízení před soudem netrvám a žalobu беру v plném rozsahu zpět. Souhlasím s tím, aby řízení bylo v mé nepřítomnosti zastaveno.“ Dále je předtištěna rubrika pro uvedení jména, příjmení a adresy osoby, která tento úkon učiní a rubrika pro uvedení spisové značky a dne podání. Stěžovatelka ručně v tomto podání dopsala spisovou značku (32 Cad 50/2004 – 22), den podání (31. 1. 2005) a uvedla své jméno, příjmení a adresu bydliště (M. Š., H. I, J. 320).

Na úvod je nutno uvést, že používání vzorů právních úkonů není v úředním styku neobvyklou praxí. V podstatě se jedná o úřední pomůcky usnadňující provedení určitého právního úkonu tím, že jsou v něm uváděny rubriky, které je nezbytné vyplnit, čímž se předchází chybám a nejasnostem plynoucím z opomenutí uvedení určité významné skutečnosti a zajišťuje se především to, aby byl dodržen stanovený obsah i forma právních úkonů. V právu soukromém nacházejí vzory právních úkonů své uplatnění zejména při uzavírání smluv a v právu veřejném se rovněž formuláře běžně v úředním styku využívají, např. pro sepis různých žádostí. Ani v řízení správním, jehož předmětem je dávka důchodového pojištění, není používání vzorů právních úkonů neobvyklým postupem, neboť vzory jsou používány při podávání žádostí o požadovanou dávku. V přezkumném řízení soudním ve věcech důchodového pojištění však používání předtištěných vzorů, není praxí obvyklou, ať již pro podávání žalob, či jiných úkonů účastníků. Není však vyloučeno, aby soud pro určité právní úkony, ve snaze předejít případným nepřesnostem majícím za následek vadnost takového úkonu, použil předepsaného vzoru a usnadnil tak účastníku jeho provedení. Není tudíž ani vyloučeno, aby takového vzoru za určitých okolností použil i pro zpětvzetí žaloby. K použití předepsaného formuláře pro tento z hlediska soudního řízení

velmi významný právní úkon, mající za následek ukončení soudního řízení, však musí soud přistupovat s maximální opatrností zejména ve vztahu k účastníku, který nemá právnické vzdělání a který není v řízení zastoupen advokátem a navíc jen v těch případech, kdy je zcela jednoznačné, že žaloba zjevně nemůže být úspěšná a další řízení by tudíž bylo zbytečné. Podle Nejvyššího správního soudu však Krajský soud v Hradci Králové v projednávané věci s takovouto opatrností s předepsaným vzorem zaslaným stěžovatelce ke zpětvzetí žaloby nezacházel. Z obsahu předepsaného formuláře lze dovodit, že ke zpětvzetí žaloby je účastník řízení soudem veden po seznámení s posudkem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí, který je mu současně zasílán. Zmíněný postup by krajský soud však měl volit za situace, kdy takový posudek je z hlediska sporného nároku zcela jednoznačný a nevzbuzující pochybnosti nejen pro soud, ale i pro samotného účastníka. To však o posudku Posudkové komise MPSV s pracovištěm v Hradci Králové ze dne 15. 12. 2004 konstatovat nelze, neboť v něm řešená otázka, tj. datum vzniku plné invalidity stěžovatelky (když jinak bylo mezi účastníky nesporné, že stěžovatelka k datu vydání přezkoumávaného rozhodnutí byla plně invalidní) jednoznačně a způsobem nevyvolávajícím pochybnosti vyjádřeno není. V posudkovém závěru se sice uvádí, že posudek se liší od posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení v Náchodě ze dne 14. 11. 2003 ve stanovení data vzniku invalidity, avšak není na tomto místě uvedeno, jaké nově stanovené datum vzniku invalidity posudková komise určuje. Toto datum se bez vysvětlení souvislosti objevuje až na jiné straně posudku v předepsané rubrice: vznik – 27. 10. 2003 s poznámkou revmatologickým nálezem. Zcela však v posudku chybí úvaha, proč právě datum tohoto nálezu (vyšetření) je pro vznik plné invalidity stěžovatelky rozhodující. Při takto ne zcela jednoznačném závěru posudkové komise, nebylo podle názoru Nejvyššího správního soudu na místě zaslat stěžovatelce, u které navíc, kromě invalidizujícího revmatologického onemocnění byla zjištěna i diagnóza psychická (jak vyplývá z diagnostického souhrnu v uvedeném posudku), předepsaný formulář směřující ji ke zpětvzetí žaloby, neboť jak bylo výše uvedeno, v zaslaném posudku bylo především zdůrazňováno, že stěžovatelka je plně invalidní, což mezi účastníky nebylo sporné, a způsobem zcela přehledným byla zde jen na okraj učiněna poznámka k datu vzniku plné invalidity stěžovatelky. Je tudíž velmi pravděpodobné, že stěžovatelka v tomto směru posudku neporozuměla. Nelze proto za dané situace upřít stěžovatelce, že mohla být tímto postupem soudu zmatena a bez bližšího vysvětlení si neuvědomila následky, jaké vyplnění formuláře může mít. Nelze jí upřít ani její přesvědčení, že k tomuto úkonu byla svým způsobem soudem donucena, a tím jí bylo odepřeno právo na spravedlivý proces.

Především však nutno zdůraznit, že za situace, kdy Krajský soud v Hradci Králové obdržel od stěžovatelky nejen podepsaný (soudem předepsaný) formulář o zpětvzetí žaloby, ale i další její podání, v němž popisuje své přesvědčení o oprávněnosti nároku na plný invalidní důchod a nesprávnosti rozhodnutí žalované, pak musely obě tyto písemnosti ve svém kontextu v soudu vyvolat pochybnost o jednoznačnosti projevu vůle stěžovatelky směřujícího k ukončení přezkumného řízení soudního. I když je nutno připustit, že na předepsaném vzoru je zpětvzetí žaloby formulováno jednoznačně, jde o formulaci vytvořenou krajským soudem a nikoliv stěžovatelkou a nelze vzhledem k osobě stěžovatelky, která nemá předepsané právnické vzdělání (má jen vzdělání základní) vyloučit, že obsahu ne zcela přesvědčivých závěrů posudku neporozuměla a byla pouze přesvědčena, že písemnost musí soudu podepsanou vrátit, aniž by si uvědomila, že v řízení o jejím nároku nebude již pokračováno. Ve světle toho, co o této skutečnosti vyšlo najevo po vydání napadeného usnesení, nezbyvá než konstatovat, že zpětvzetí žaloby ze strany stěžovatelky nelze pokládat za platné.

Proto Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 3. 2005, č. j. 32 Cad 50/2004 – 29, neboť kasační stížnost byla shledána důvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je krajský soud vázán tímto právním názorem Nejvyššího správního soudu a bude tudíž na něm, aby v řízení o žalobě stěžovatelky dále pokračoval (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. ledna 2006

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu